

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«БЛОЦЕРКІВСЬКИЙ МЕДИЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора
з навчальної роботи

 Олена СЕРГІЄНКО
«15» 09 2022

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ З МЕДИЧНОЮ ТЕРМІНОЛОГІЄЮ»

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИЙ
СТУПІНЬ:** Фаховий молодший бакалавр

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ: 22 Охорона здоров'я
(шифр і назва галузі знань)

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ: 223 Медсестринство
(код і назва спеціальності)

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА
ПРОГРАМА:** Акушерська справа

КВАЛІФІКАЦІЯ: Акушерка/акушер
(назва кваліфікації)

Розробник:
БОНЬКОВСЬКА С.Г.
спеціаліст вищої категорії,
викладач-методист

РОЗГЛЯНУТО
на засіданні ЦК
природничо-наукових дисциплін
Протокол № 1 від «14» 09 2022
Голова ЦК Тамара КЛИМЕНКО

Робоча програма з навчальної дисципліни «Основи латинської мови з медичною термінологією».

Складена для здобувачів освіти спеціальності 223 «Медсестринство», освітньо-професійна програма «Акушерська справа»

Схвалено методичною радою

КЗ КОР «БЦ медичний фаховий коледж»

Протокол № 7 від 07.09.2022

Голова методичної ради ФУГОЛЬ Володимир ФУГОЛЬ

Пролонговано:

на 20 23 / 20 24 Маси Сергій з 31.08.2023 протокол № 7
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

на 20 ___ / 20 ___ . . . 20 ___ протокол № ___
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

на 20 ___ / 20 ___ . . . 20 ___ протокол № ___
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

на 20 ___ / 20 ___ . . . 20 ___ протокол № ___
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

на 20 ___ / 20 ___ . . . 20 ___ протокол № ___
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Робоча програма складається з наступних структурних підрозділів:

1. Опис навчальної дисципліни.
2. Пояснювальна записка (мета та завдання навчальної дисципліни).
3. Очікувані результати навчання.
4. Структура навчальної дисципліни.
5. Тематичні плани з навчальної дисципліни:
  - 5.1. Тематичний план з навчальної дисципліни.
  - 5.2. Тематичний план практичних занять.
  - 5.3. Тематичний план самостійної позааудиторної роботи здобувачів освіти.
  - 5.4. Тематичний план консультативних занять.
  - 5.5. Перелік практичних навичок.
6. Зміст навчальної програми.
7. Перелік питань до складання диференційованого заліку.
8. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.
9. Список рекомендованої літератури: основна, допоміжна.
10. Інформаційні ресурси (Internet).
11. Навчально-методичні матеріали (методичні розробки теоретичних і практичних занять, методичне забезпечення самостійної позааудиторної та аудиторної роботи здобувачів освіти у друкованому та/або електронному варіанті, додаються).

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Основи латинської мови з медичною термінологією»

Найменування показників	Освітньо-професійний ступінь. Галузь знань. Спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Освітньо-професійний ступінь Фаховий молодший бакалавр	Нормативна	
	Галузь знань 22 Охорона здоров'я (шифр і назва)		
	Спеціальність 223 Медсестринство (шифр і назва)		
Модулів –	Освітньо-професійна програма «Акушерська справа»	Рік підготовки/семестр:	
Змістових модулів –		1 - й	1-й
		-й	-й
		-й	-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва) _____ _____ _____ _____		Лекції:	
		год.	год.
		год.	год.
		Практичні:	
		90 - год.	год.
		год.	год.
Загальна кількість годин - 90		Семінарські:	
		год.	год.
		год.	год.
		Лабораторні:	
		год.	год.
	год.	год.	
	Самостійна робота:		
	30 - год.	год.	
	год.	год.	
	Індивідуальні завдання:		
год.			
Тижневих годин: аудиторних – самостійної роботи - студента –	Вид контролю:		
	Диференційований залік		

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Передумови для вивчення дисципліни

Обов'язкова навчальна дисципліна «Основи латинської мови з медичною термінологією» є складовою професійної підготовки фахових молодших бакалаврів, однією з базових для вивчення спеціальних медичних дисциплін. Програму дисципліни для здобувачів освіти укладено для спеціальності 222 «Медицина», галузі знань 22 «Охорона здоров'я» для освітньо-кваліфікаційного рівня «фаховий молодший бакалавр» із кваліфікацією «акушерка/акушер».

Програма складена відповідно до навчального плану підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «фаховий молодший бакалавр» у закладах фахової передвищої освіти МОЗ України з урахуванням стандарту фахової передвищої освіти підготовки здобувачів освіти, примірних навчальних планів і робочих навчальних планів, обговорених, затверджених і схвалених на засіданні методичної ради та введених у дію наказом директора по коледжу.

Мета дисципліни – ознайомити здобувачів освіти з основами латинської мови; допомогти набути практичних умінь і навичок використання фахової латиномовної термінології у навчальній, науковій та виробничій діяльності; висвітлити основні механізми словотвору в латинській мові; засвоїти значення латинських і грецьких словотворчих елементів; сформувати фахову термінологічну грамотність, необхідну для застосування на практиці; навчити здобувачів освіти термінологічної латини, щоб грамотно вживати в практичній медицині сучасну медичну (анатомічну, фармацевтичну та клінічну) греко-латинську термінологію.

Латинська та грецька мови до теперішнього часу є основним джерелом розвитку й поновлення термінологічних систем різних галузей науки, у тому числі фармації й медицини. Знання основ латинської граматики, спеціальної лексики й основного греко-латинського словотворчого фонду забезпечує професійну термінологічну грамотність спеціаліста, водночас значно підвищує його загальнокультурний рівень і закладає основи для подальшого самостійного оволодіння студентами професійної термінології.

Термін вивчення навчальної дисципліни «Основи латинської мови з медичною термінологією» здійснюється здобувачами на I курсі, в I семестрі. Вивчення дисципліни «Основи латинської мови з медичною термінологією» базується на знанні рідної та іноземних мов. Інтегрується в процесі вивчення анатомії, біології, загальної хімії, фармакології в обсязі, необхідному для розуміння та засвоєння термінів вищезгаданих дисциплін. Дуже важливо засвоїти значення тих словотворчих елементів латинської та грецької мов (терміноелементів, коренів, суфіксів, префіксів), знання яких спрощує запам'ятовування термінів, особливо клінічних, робить його свідомим, і, відповідно, легшим. Вивчення термінології клінічних дисциплін закладається на базі оволодіння лексичним матеріалом греко-латинських назв органів людського тіла, різних анатомічних утворень, що дає змогу розуміти та контролювати терміни – композити і кількісні терміни – діагнози. В майбутньому це забезпечує професійну грамотність сестри медичної.

Виписування рецептів у медицині має здійснюватися латинською мовою, тому здобувач освіти повинен засвоїти не тільки складові частини рецепту в їх послідовності, але й його граматичну структуру, вміти вільно та правильно читати рецепти латинською мовою, а також самостійно випикувати латиною найчастіше вживані у медичній практиці лікарські засоби та лікарські форми.

Для досягнення поставлених у програмі завдань курсу рекомендується керуватися такими методичними принципами: забезпечувати термінологічну спрямованість курсу – вивчати теоретичні положення з орфоєпії, морфології, термінознавства в тісному взаємозв'язку з лексичним матеріалом і його термінологічними функціями. Відведення самостійній навчальній діяльності здобувачів освіти керівної ролі шляхом поступового переходу від навчання до самонавчання, при якому перше знайомство з новим матеріалом здійснюється самим здобувачем у рамках самостійної позааудиторної роботи.

Основними завданнями навчальної дисципліни є формування у здобувачів освіти загальних, інтегральних і спеціальних (фахових, предметних) компетентностей.

У процесі вивчення основ латинської мови з медичною термінологією чітко простежується міждисциплінарна інтеграція як у вимірі часу (впродовж усього курсу навчання), так і в площині простору (це проявляється у змісті підручників і словників, які використовуються), а також у площині руху (самостійний вибір викладачами ефективних форм і методів навчання, доцільне використання додаткових джерел, надавання пріоритету тій або іншій тематичній термінології).

Навчальна дисципліна має міждисциплінарні зв'язки з усіма дисциплінами, які передбачені освітньо-професійною програмою спеціальності, оскільки передбачає опанування знань зі специфіки усної та писемної комунікації, їх ефективне застосування в процесі навчання та майбутньої професійної діяльності, розуміння текстів документів залежно від комунікативної мети, вимог до чинного законодавства.

Завданням закладу фахової передвищої освіти є підготовка висококваліфікованих, грамотних, із належним інтелектуальним потенціалом, фахових молодших бакалаврів.

З метою систематизації та контролю рівня знань, умінь і навичок передбачена комплексна контрольна робота з подальшим її аналізом.

Форма підсумкового контролю навчальних досягнень здобувачів освіти — диференційований залік.

У результаті вивчення дисципліни «Основи латинської мови з медичною термінологією»

здобувач освіти повинен знати:

- латинський алфавіт;
- правила читання букв і буквосполучень;
- частини мови: граматичні категорії, склад словникової форми;
- основні правила виписування рецепта;
- загальні поняття словотвору;
- афікси, числівники як префікси;
- мінімум дублетних і окремих терміноелементів;
- найуживаніші фармацевтичні терміни;
- числівники, прислівники та займенники, що вживаються в рецептах і клінічній термінології;
- близько 600 лексичних одиниць (слів і терміноелементів).
- до 50 латинських прислів'їв і сентенцій;

здобувач освіти повинен уміти:

- правильно писати латинські слова та вільно читати латинською мовою;
- перекладати з латинської мови на українську та навпаки анатомічні, фармацевтичні та клінічні терміни, прості фрази.
- орієнтуватися в структурі термінів і визначати граматичні форми слів, які їх утворюють;
- аналізувати й утворювати із заданим значенням різні словотворчі структури;
- аналізувати формальну і семантичну сторони складних слів;
- визначати частини (компоненти) складного терміна, розуміти етимологію терміна композита, розуміти інформативне навантаження термінів і визначення загального змісту термінів - композитів;
- свідомо користуватися науковою латинсько-грецькою термінологією.
- оформлювати латинську частину рецепта повністю та застосовуючи скорочення;
- грамотно писати латинську частину рецепта;
- утворювати латинською мовою назви кислот, оксидів (окислів), солей (оксигеновмісні та безоксигеновмісні);
- виділяти в назвах лікарських препаратів частотні відрізки та визначати їх інформативність.

здобувач освіти бути поінформованим про:

- лексичне і словотворче багатство давньогрецької та латинської мов, яке і в наш час є будівельним матеріалом для утворення тисяч термінів у багатьох галузях науки, техніки, медицини тощо;
- те, що латинська мова — це мова історичних джерел, літературних пам'яток, філософських трактатів, політичних документів, медичних і біологічних термінів;
- латинські прислів'я, сентенції, крилаті вирази, якими рясніє українська мова, в лаконічній формі виражають узагальнену та закінчену думку, а деякі з них є просто медичними деонтологічними заповідями.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення курсу «Основи латинської мови та медичної термінології» здобувач освіти повинен володіти такими компетентностями:

Перелік компетентностей випускника

Інтегральна компетентність:	Здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання в медичній галузі або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів відповідної науки та може характеризуватися певною невизначеністю умов; відповідальність за результати своєї діяльності; здійснення контролю інших осіб у визначених ситуаціях.
Загальні компетентності:	<p>ЗК 1 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК 2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК 3 Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.</p> <p>ЗК 4 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 5 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 6 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК 7 Здатність спілкуватися іноземною мовою.</p> <p>ЗК 8 Здатність до міжособистісної взаємодії.</p>
Спеціальні компетентності:	<p>СК 1 Здатність до застосування професійних стандартів та нормативно-правових актів у повсякденній медичній практиці.</p> <p>СК 3 Здатність до самоменеджменту у професійній медичній діяльності.</p> <p>СК 4 Здатність до співпраці з пацієнтом, його оточенням, з іншими медичними й соціальними працівниками на засадах сімейно-орієнтованого підходу, враховуючи особливості здоров'я чи перенесені хвороби та фізичні, соціальні, культурні, психологічні, духовні чинники і фактори довкілля, здійснювати санітарно-просвітницьку роботу.</p> <p>СК 6 Здатність до роботи в мультидисциплінарній команді при здійсненні професійної діяльності, для ефективного надання допомоги пацієнту протягом життя, з урахуванням усіх його проблем зі здоров'ям.</p> <p>СК 8 Здатність до використання інформаційного простору та сучасних цифрових технологій у професійній медичній діяльності.</p> <p>СК 12 Здатність до безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я (освіта впродовж життя).</p> <p>СК 14 Здатність до дотримання принципів медичної етики та деонтології.</p>

Нормативний зміст підготовки здобувачів фахової передвищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання

- РН 1. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для комунікації, ведення медичної та іншої ділової документації.
- РН 2. Застосовувати сучасні цифрові і комунікативні технології для пошуку інформації та документування результатів професійної діяльності.
- РН 3. Застосовувати основні положення законодавства в охороні здоров'я.
- РН 4. Вести медичну документацію за формами, встановленими нормативно-правовими документами.
- РН 5. Дотримуватися правил охорони праці та безпеки життєдіяльності.
- РН 6. Обирати тактику спілкування з пацієнтами та членами їхніх родин, колегами, дотримуючись принципів професійної етики, толерантної та неосудної поведінки при здійсненні професійної діяльності, з урахуванням соціальних, культурних, гендерних і релігійних відмінностей.
- РН 7. Застосовувати паліативну компетентність при роботі з пацієнтами, їх оточенням, медичними та соціальними працівниками під час здійснення професійної діяльності.
- РН 11. Застосовувати лікарські препарати та медикаменти при здійсненні професійної діяльності.
- РН 18. Дотримуватися правил ефективної взаємодії в команді для надання якісної медичної допомоги різним категоріям населення.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Семестри	Усього годин/ Усього ЄКТС	Розподіл навчального часу за видами занять					Семестрова атестація (залік, екзамен)	Після завершення вивчення навчальної дисципліни (вид практики) виробнича, перед дипломна, кількість годин	
		Лекції	Практичні заняття	Семінарські заняття	Лабораторні заняття	СРС		Вид практики	К-сть годин
I	90/3	-	60	-	-	30	Дифзалік		
II									
III									
IV									
V									
VI									
Усього:	90/3	-	60	-	-	30	Дифзалік		

Викладач (-ка) може вносити корективи до структури навчальної дисципліни, на основі якої складається тематичний план, як-от: змінювати кількість годин для вивчення теми, форму проведення заняття (практично/самостійно).

5.1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

з навчальної дисципліни

«Основи латинської мови та медичної термінології»

освітньо-професійна програма: «Акушерська справа»

I курс I семестр

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1	Вступ. Роль і значення латинської мови у розвитку медичної термінології. Латинський алфавіт. Фонетика. Правила читання голосних і приголосних, дифтонгів, буквосполучень. Прислів'я та сентенції	3	-	2	1
2	Наголос. Поділ на склади. Довгота і короткість складу. Прислів'я та сентенції	3	-	2	1
3	Морфологія. Дієслово. Граматичні категорії дієслова. Наказовий спосіб. Прислів'я та сентенції	3	-	2	1
4	Дієслово. Теперішній час дійсного способу активного та пасивного станів. Дієслово esse – бути . Прислів'я та сентенції	3	-	2	1
5	Дієслово. Умовний спосіб дієслів. Дієслово в рецепті. Дієслово <i>fiēgi</i> - ставати, утворюватися, робитися. Прислів'я та сентенції	3	-	2	1
6	Поняття «науковий термін». Загальні відомості про медичну термінологію. Три групи медичних термінів. Словотвір. Терміноелементи. Прислів'я та сентенції	3	-	2	1
7	Іменник. Іменники першої відміни. Винятки з правила про рід. Греко-латинські дублети. <i>Неузгоджене означення</i> . Прийменники, сполучники. Прислів'я та сентенції	3	-	2	1
8	Іменники другої відміни чоловічого роду. Винятки з правила про рід. Греко-латинські дублети. Прислів'я та сентенції	3	-	2	1
9	Іменники другої відміни середнього роду. Греко-латинські дублети	3	-	2	1
10	Назви лікарських речовин і препаратів. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів Прислів'я та сентенції	3	-	2	1
11	Прикметник. Граматичні категорії прикметника. Прикметники першої групи (I-II відмін). Прислів'я та сентенції	3	-	2	1
12	Узгодження прикметників I групи з іменниками I та II відмін. Узгоджене означення. Прислів'я та сентенції	3	-	2	1
13	Рецепт. Структура рецепта. Правила оформлення латинської частини рецепта. Прислів'я та сентенції	3	-	2	1
14	Рецептурні скорочення. Основна фармацевтична термінологія. Прислів'я та сентенції	3	-	2	1

15	Латинська хімічна номенклатура. Назви кислот, оксидів (окислів), солей (оксигеновмісні та безоксигеновмісні). Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів. Прислів'я та сентенції	3	-	2	1
16	Лікарські форми. Виписування рецептів на тверді, м'які, рідкі лікарські форми. Прислів'я та сентенції	3	-	2	1
17	Займенники. Займенники <i>per se, pro te, e quo, cui adde, tales doses</i> та їх використання у рецептах. Прислів'я та сентенції	3	-	2	1
18	Іменники третьої відміни. Чоловічий рід. Приголосний тип. Греко-латинські дублети. Прислів'я та сентенції	3	-	2	1
19	Іменники третьої відміни. Жіночий рід. Приголосний тип. Греко-латинські дублети	3	-	2	1
20	Іменники третьої відміни. Середній рід. Греко-латинські дублети. Прислів'я та сентенції	3	-	2	1
21	Іменники третьої відміни. Особливості іменників III відміни: голосний і змішаний типи. Грецькі іменники. Прислів'я та сентенції	3	-	2	1
22	Поняття «Клінічний термін». Однослівні та багатослівні клінічні терміни. Прислів'я та сентенції	3	-	2	1
23	Словотвір у клінічній термінології. Способи словотвору. Найуживаніші латинські та грецькі префікси. Прислів'я та сентенції	3	-	2	1
24	Прикметники II групи (III відміни). Прислів'я та сентенції	3	-	2	1
25	Узгодження прикметників другої групи з іменниками першої - третьої відмін. Прислів'я та сентенції	3		2	1
26	Іменники четвертої відміни. Греко-латинські дублети. Прислів'я та сентенції	3	-	2	1
27	Іменники п'ятої відміни Греко-латинські дублети. Різновиди зборів лікарських трав. Прислів'я та сентенції	3	-	2	1
28	Ступені порівняння прикметників. Утворення вищого й найвищого ступенів прикметників. Суплетивні форми та прикметники з неповними ступенями порівняння в медичній термінології. Загальні відомості про латинський прислівник. Ступені порівняння прислівників. Прислів'я та сентенції. <i>Анатомічна термінологія</i>	4	-	2	2
29	Числівник. Кількісні та порядкові числівники. Числівники-префікси. Прислів'я та сентенції. Підсумкова контрольна робота	3	-	2	1
30	Диференційований залік	2		2	-
	Усього:	90	-	60	30

5.2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

з навчальної дисципліни

«Основи латинської мови та медичної термінології»

освітньо-професійна програма: «Акушерська справа»

I курс I семестр

№ з/п	Тема	К-ть годин
1.	Вступ. Роль і значення латинської мови у розвитку медичної термінології. Латинський алфавіт. Фонетика. Правила читання голосних і приголосних, дифтонгів, буквосполучень. Прислів'я та сентенції	2
2.	Наголос. Поділ на склади. Довгота і короткість складу. Прислів'я та сентенції	2
3.	Морфологія. Дієслово. Граматичні категорії дієслова. Наказовий спосіб. Прислів'я та сентенції	2
4.	Дієслово. Теперішній час дійсного способу активного та пасивного станів. Дієслово esse – бути . Прислів'я та сентенції	2
5.	Дієслово. Умовний спосіб дієслів. Дієслово в рецепті. Дієслово <i>fiēti</i> - ставати, утворюватися, робитися. Прислів'я та сентенції	2
6.	Поняття «науковий термін». Загальні відомості про медичну термінологію. Три групи медичних термінів. Словотвір. Терміноелементи. Прислів'я та сентенції	2
7.	Іменник. Іменники першої відміни. Винятки з правила про рід. Греко-латинські дублети. <i>Неузгоджене означення</i> . Прийменники, сполучники. Прислів'я та сентенції	2
8.	Іменники другої відміни чоловічого роду. Винятки з правила про рід. Греко-латинські дублети. Прислів'я та сентенції	2
9.	Іменники другої відміни середнього роду. Греко-латинські дублети	2
10.	Назви лікарських речовин і препаратів. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів Прислів'я та сентенції	
11.	Прикметник. Граматичні категорії прикметника. Прикметники першої групи (I-II відмін). Прислів'я та сентенції	2
12.	Узгодження прикметників I групи з іменниками I та II відмін. Узгоджене означення. Прислів'я та сентенції	
13.	Рецепт. Структура рецепта. Правила оформлення латинської частини рецепта. Прислів'я та сентенції	2
14.	Рецептурні скорочення. Основна <i>фармацевтична термінологія</i> . Прислів'я та сентенції	
15.	Латинська хімічна номенклатура. Назви кислот, оксидів (окислів), солей (оксигеновмісні та безоксигеновмісні). Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів. Прислів'я та сентенції	2
16.	Лікарські форми. Виписування рецептів на тверді, м'які, рідкі лікарські форми. Прислів'я та сентенції	2
17.	Займенники. Займенники <i>per se, pro te, e quo, cui adde, tales doses</i> та їх використання у рецептах. Прислів'я та сентенції	2
18.	Іменники третьої відміни. Чоловічий рід. Приголосний тип. Греко-латинські дублети. Прислів'я та сентенції	2
19.	Іменники третьої відміни. Жіночий рід. Приголосний тип. Греко-латинські дублети	2
20.	Іменники третьої відміни. Середній рід. Греко-латинські дублети. Прислів'я та сентенції	2
21.	Іменники третьої відміни. Особливості іменників III відміни: голосний і змішаний типи. Грецькі іменники. Прислів'я та сентенції	2

22.	Поняття «Клінічний термін». Однослівні та багатослівні клінічні терміни. Прислів'я та сентенції	2
23.	Словотвір у клінічній термінології. Способи словотвору. Найуживаніші латинські та грецькі префікси. Прислів'я та сентенції	2
24.	Прикметники II групи (III відміни). Прислів'я та сентенції	2
25.	Узгодження прикметників другої групи з іменниками першої - третьої відмін. Прислів'я та сентенції	2
26.	Іменники четвертої відміни. Греко-латинські дублети. Прислів'я та сентенції	2
27.	Іменники п'ятої відміни Греко-латинські дублети. Різновиди зборів лікарських трав. Прислів'я та сентенції	2
28.	Ступені порівняння прикметників. Утворення вищого й найвищого ступенів прикметників. Суплетивні форми та прикметники з неповними ступенями порівняння в медичній термінології. Загальні відомості про латинський прислівник. Ступені порівняння прислівників. Прислів'я та сентенції. <i>Анатомічна термінологія</i>	2
29.	Числівник. Кількісні та порядкові числівники. Числівники-префікси. Прислів'я та сентенції. Підсумкова контрольна робота	2
30.	Диференційований залік	2
Усього:		60

5.3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ
«Основи латинської мови та медичної термінології»
освітньо-професійна програма: «Акушерська справа»
I курс I семестр

№ з/п	Тема	К-ть годин
1.	Вступ. Роль і значення латинської мови у розвитку медичної термінології. Латинський алфавіт. Фонетика. Правила читання голосних і приголосних, дифтонгів, буквосполучень	1
2.	Наголос. Поділ на склади. Довгота і короткість складу	1
3.	Морфологія. Дієслово. Граматичні категорії дієслова. Наказовий спосіб	1
4.	Дієслово. Теперішній час дійсного способу активного та пасивного станів. Дієслово <i>esse</i>	1
5.	Дієслово. Умовний спосіб дієслів. Дієслово в рецепті. Дієслово <i>fiēri</i>	1
6.	Поняття «науковий термін». Загальні відомості про медичну термінологію. Три групи медичних термінів. Словотвір. Терміноелементи	1
7.	Іменник. Іменники першої відміни. Винятки з правила про рід. Греко-латинські дублети. <i>Неузгоджене означення</i> . Прийменники, сполучники	1
8.	Іменники другої відміни чоловічого роду. Винятки з правила про рід. Греко-латинські дублети	1
9.	Іменники другої відміни середнього роду. Греко-латинські дублети	1
10.	Назви лікарських речовин і препаратів. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів	1
11.	Прикметник. Граматичні категорії прикметника. Прикметники першої групи (I-II відмін)	1
12.	Узгодження прикметників I групи з іменниками I та II відмін. Узгоджене означення	1
13.	Рецепт. Структура рецепта. Правила оформлення латинської частини рецепта	1
14.	Рецептурні скорочення. Основна <i>фармацевтична термінологія</i>	1
15.	Латинська хімічна номенклатура. Назви кислот, оксидів (окислів), солей (оксигеновмісні та безоксигеновмісні). Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів	1
16.	Лікарські форми. Виписування рецептів на різні лікарські форми	1
17.	Займенники. Займенники <i>per se, pro te, e quo, cui adde, tales doses</i> та їх використання у рецептах	1
18.	Іменники III відміни. Чоловічий рід. Приголосний тип. Греко-латинські дублети	1
19.	Іменники III відміни. Жіночий рід. Приголосний тип. Греко-латинські дублети	1
20.	Іменники III відміни. Середній рід. Греко-латинські дублети	1
21.	Іменники III відміни. Особливості іменників III відміни: голосний і змішаний типи. Грецькі іменники	1
22.	Поняття «Клінічний термін». Однослівні та багатослівні клінічні терміни	1
23.	Словотвір у клінічній термінології. Способи словотвору. Найуживаніші латинські та грецькі префікси	1
24.	Прикметники II групи (III відміни)	1
25.	Узгодження прикметників II групи з іменниками I-III відмін	1
26.	Іменники IV відміни. Греко-латинські дублети	1

27.	Іменники V відміни Греко-латинські дублети. Різновиди зборів лікарських трав. Прислів'я та сентенції	1
28.	Ступені порівняння прикметників. Утворення вищого й найвищого ступенів прикметників. Суплетивні форми та прикметники з неповними ступенями порівняння в медичній термінології. Загальні відомості про латинський прислівник. Ступені порівняння прислівників. <i>Анатомічна термінологія</i>	2
29.	Числівник. Кількісні та порядкові числівники. Числівники-префікси. Підсумкова контрольна робота	1
Усього:		30

5.4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КОНСУЛЬТАТИВНИХ ЗАНЯТЬ

ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

«Основи латинської мови та медичної термінології»
освітньо-професійна програма: «Акушерська справа»
I курс I семестр

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Узгодження прикметників I групи з іменниками I-II відмін.	1
2	Правила написання лікарських препаратів.	1
3	Узгодження прикметників I-II груп із іменниками I-V відмін. Ступені порівняння прикметників і прислівників. <i>Анатомічна термінологія</i>	1
4	Словотвір. Греко-латинські дублети. <i>Клінічна термінологія</i>	1
5	Переклад рецептів на різні лікарські форми. <i>Фармацевтична термінологія</i>	1
Усього:		5

5.5. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Читати латинською мовою відповідно до усталених у національній традиції норм.
2. Записувати у словниковій формі змінні частини мови.
3. Визначати:
  - основу змінних частин мови;
  - морфологічні категорії змінних частин мови.
4. Визначати спосіб утворення термінологічних одиниць.
5. Засвоїти лексичні мінімуми медичних термінів (анатомічних, клінічних, фармацевтичних) і номенклатурних найменувань.
6. Перекладати терміни-композиції українською мовою, виокремлювати терміноелементи, пояснювати їхнє значення.
7. Продукувати (перекладати латинською мовою) і читати особливі функціональні тексти — діагнози.
8. При оформленні діагнозів латинською мовою використовувати поширені скорочення, прикметники, що характеризують перебіг захворювання, а також кліше, які характеризують тяжкість або ступінь захворювання.
9. Використовувати певну низку лексико-фразеологічних одиниць на продуктивному рівні.
10. Використовувати латинські (латинізовані грецькі, гібридні, запозичені) галузеві терміни, номенклатурні найменування та клішовані форми у фаховому мовленні (усному й писемному).

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК І ПРОФЕСІЙНИХ УМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

1. Визначний вплив Стародавньої Греції та Стародавнього Риму на численні явища в історії світової науки, культури і мистецтва.
2. Латинський алфавіт, правила читання.
3. Правила наголошування, словотворення, найуживаніші терміноелементи.
4. Назви відмінків та їх значення; словникова форма іменників, визначення відміни та утворення терміну з неузгодженим означенням.
5. Правила утворення наказового способу дієслів, основні рецептурні формулювання в наказовому способі.
6. Форми дієслова **бути** в теперішньому часі в 3-й особі однини та множини.
7. Закінчення 3-ї особи однини і множини в теперішньому часі активного і пасивного стану.
8. Рецептурні формулювання з дієсловом **fieri** в умовному способі.
9. Ознаки роду, закінчення родового та знахідного відмінків однини й множини. Винятки із правил про рід іменника.
10. Словникова форма прикметників, родові ознаки прикметників першої та другої груп, алгоритм узгодження прикметника з іменником.
11. Граматична структура латинської частини рецепта. Основні частини рецепта та вимоги до його оформлення.
12. Основні ознаки іменників III відміни, словникова форма, родові закінчення іменників чоловічого, жіночого та середнього роду; відмінкові закінчення, що використовуються в медичній термінології.
13. Утворення форм вищого й найвищого ступенів порівняння прикметників.
14. Найуживаніші латинські та грецькі числівники-префікси, числівники, прислівники і займенники, що вживаються в рецептурі.
15. Правильно читати і писати латинські та греко-латинські терміни з буквою **y** та грецькими диграфами.
16. Правильно визначати довготу і короткість голосних.
17. Правильно ставити наголос у латинських словах.
18. Утворювати наказовий спосіб дієслів.
19. Грамотно вживати в рецептах дієслова в наказовому способі однини і множини.
20. Перекладати речення з дієсловами у 3-й особі однини і множини теперішнього часу активного та пасивного стану та з дієсловом **бути** в таких формах.

21. Визначати основу та відміну іменників.
22. Правильно будувати й перекладати терміни з неузгодженим означенням і вживати їх у родовому відмінку однини й множини.
23. Утворювати терміни у формах знахідного й орудного відмінків однини та множини, а також знати прийменники.
24. Грамотно читати і виписувати рецепт.
25. Володіти загальноприйнятими рецептурними скороченнями.
26. Грамотно оформляти рецепт, перекладати латинську частину рецепта з рецептурними скороченнями і без них.
27. Латина як мова міжнародної наукової термінології. Аналізувати складні слова за їх терміноелементами.
28. Виводити значення слова та значення його формотворних частин.
29. Будувати медичні терміни за допомогою префіксів, суфіксів і греко-латинських терміноелементів.
30. Правильно писати назви лікарських речовин і препаратів із частковими відрізками.
31. Визначати рід іменників усіх відмін.
32. Правильно писати назви лікарських речовин і препаратів із частковими відрізками.
33. Будувати медичні терміни у формах називного й родового відмінків однини і множини, а також із прийменниками.
34. Володіти хімічною номенклатурою. Утворювати назви оксидів і солей.
35. Правильно вживати хімічні назви у рецептах.
36. Правильно писати і визначати словникову форму іменників III відміни.
37. Знаходити основу іменників III відміни.
38. Грамотно читати й уміти визначати основу рівноскладових і нерівноскладових іменників.
39. Ставити іменник III відміни у формі родового відмінка однини та множини.
40. Узгоджувати прикметники другої групи з іменниками трьох відмін.
41. Правильно вживати прикметники другої групи в родовому відмінку, зокрема в рецептах.
42. Визначати форму іменників IV та V відміни.
43. Уміти застосовувати іменники у формі родового відмінка однини і множини.
44. Узгоджувати прикметники з іменниками IV та V відміни.
45. Узгоджувати та вживати вищий і найвищий ступені порівняння прикметників в анатомічних та фармацевтичних термінах.
46. Рахувати до 10, знати числівники 100 і 1000.
47. Виділяти латинські та грецькі числівники-префікси у медичній та фармацевтичній термінології.
48. Розуміти і грамотно використовувати числівники, займенники та прислівники в рецепті.
49. Розуміти й перекладати прийменники та сполучники в підручниках і довідниках.

6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Тема 1. Вступ. Роль і значення латинської мови у розвитку медичної термінології. Латинський алфавіт. Фонетика. Правила читання голосних і приголосних. Особливості вимови приголосних, дифтонгів і буквосполучень

Здобувачі освіти повинні знати:

Роль і значення латинської мови у розвитку медичної термінології. Мотивацію та обґрунтування необхідності вивчення навчальної дисципліни. Латинський алфавіт. Класифікація звуків. Основні правила читання голосних, дифтонгів, приголосних і буквосполучень. Правила читання диграфів: *ch, ph, rh, th*. Правила читання буквосполучень *ngu, qu, su, ti*. Лексику до теми. Латинські прислів'я та сентенції.

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- читати й записувати латинські слова з дифтонгами, диграфами та буквосполученнями *ngu, qu, su, ti*.

Тема 2. Наголос. Поділ на склади. Довгота та короткість складу

Здобувачі освіти повинні знати:

Правила довготи і короткості другого складу від кінця слова. Поділ латинських слів на склади, рахунок складів. Правила наголошування латинських слів. Лексику до теми. Латинські прислів'я та сентенції.

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- правильно визначити довготу і короткість другого складу від кінця слова;
- правильно ділити слова на склади;
- правильно наголошувати слова.

Тема 3. Морфологія. Дієслово, граматичні категорії дієслова. Наказовий спосіб

Здобувачі освіти повинні знати:

Дієслово, граматичні категорії дієслова. Дієвідміни латинських дієслів. Наказовий спосіб дієслів. Лексику до теми. Латинські прислів'я та сентенції.

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- визначати належність дієслів до I-IV дієвідміни;
- записувати дієслова чотирьох дієвідмін у наказовому способі.

Тема 4. Дієслово. Теперішній час дійсного способу активного та пасивного станів. Дієслово *esse* — бути

Здобувачі освіти повинні знати:

Дієслово в активному та пасивному стані теперішнього часу. Дієслово *esse* – бути у Praesens indicativi activi. Лексику до теми. Латинські прислів'я та сентенції.

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- розпізнавати закінчення 3-ої особи однини і множини в Praesens indicativi activi (*-t, -nt*) і в Praesens indicativi passivi (*-tur, -ntur*).
- вживати дієслово *esse* 3-ій особі однини та множини, його використання в простому реченні.

Тема 5. Дієслово. Умовний спосіб дієслів. Дієслово в рецепті. Дієслово *fiĕri* - ставати, утворюватися, робитися

Здобувачі освіти повинні знати:

Утворення умовного способу дієслів. Дієслово *fiĕri* – ставати, робитися, утворюватися. Вживання умовного способу в рецептурі. Дієслово в рецепті. Лексику до теми. Латинські прислів'я та сентенції.

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- утворювати умовний спосіб дієслів усіх чотирьох дієвідмін;
- використовувати дієслово *fiĕri* (ставати, робитися, утворюватися) у рецептурі та перекладати.

Тема 6: Поняття «науковий термін». Загальні відомості про медичну термінологію. Три групи медичних термінів. Словотвір. Терміноелементи

Здобувачі освіти повинні знати:

Значення понять «науковий термін» і «термін». Загальні відомості про медичну термінологію. Поділ медичних термінів на три групи. Словотвір. Терміноелементи Греко-латинські дублети. Лексику до теми. Латинські прислів'я та сентенції.

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- розрізнати поняття «науковий термін» і «термін»;
- утворювати нові слова різними способами словотвору та перекладати їх;
- розпізнавати грецькі дублети, кінцеві терміноелементи та розшифрувати їх.

Тема 7. Іменник, граматичні категорії. Іменники першої відміни. Винятки з правил про рід. Греко-латинські дублети. Неузгоджене означення. Прийменники, сполучники

Здобувачі освіти повинні знати:

Граматичні категорії іменника, характеристика відмін, словникова форма іменників, визначення основи іменника, називний і родовий відмінок, їх роль у побудові термінів. *Неузгоджене означення*, способи перекладу. Визначення неузгодженого означення, правила утворення та відмінювання. Розпізнавати *неузгоджені означення*. Словникову форму іменників п'яти відмін. Іменники I відміни. Винятки з правил про рід. Греко-латинські дублети іменників I відміни. Залежність відмінкових закінчень іменників у **Accusativus** та **Ablativus** від вживання перед ними прийменників. Прийменники та сполучники. Найуживаніші прийменники з **Acc.** і **Abl.**

Прийменники, що вимагають **Acc.**: ad, ante, apud, contra, extra, inter, infra, intra, post, per, super.

Прийменники, що вимагають **Abl.**: a (ab), de, cum, sine, pro, e(ex), prae.

Прийменники, що вживаються і з **Acc.**, і **Abl.**: (двома відмінками): **in, sub** у залежності від питання: куди?, у що? – з **Acc.**, де?, у чому? – **Abl.** Лексику до теми. Латинські прислів'я та сентенції.

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- розрізнати іменники I-V відмін;
- розпізнавати винятки іменників I відміни;
- відмінити іменники I відміни;
- використовувати прийменники відповідно до відмінка;
- правильно перекладати вирази та речення з прийменниками та сполучниками;
- розпізнавати та перекладати вирази із неузгодженим означенням.

Тема 8. Іменники другої відміни чоловічого роду. Винятки з правил про рід. Греко-латинські дублети

Здобувачі освіти повинні знати:

Характерні ознаки іменників II відміни чоловічого роду. Словникову форму іменників II відміни чоловічого роду. Винятки іменників II відміни чоловічого роду та їх відмінювання. Назви дерев на *-us*. Греко-латинські дублети та кінцеві терміноелементи іменників II відміни чоловічого роду. Лексику до теми. Латинські прислів'я та сентенції.

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- розпізнавати словникову форму іменників другої відміни чоловічого роду;
- відмінювати іменники другої відміни чоловічого роду;
- розпізнавати винятки з правил про рід іменників II відміни чоловічого роду;
- записувати іменники II відміни чоловічого роду в Genetivus singularis і pluralis.

Тема 9. Іменники другої відміни середнього роду. Винятки з правил про рід. Греко-латинські дублети

Здобувачі освіти повинні знати:

Характерні ознаки іменників II відміни середнього роду. Словникову форму іменників II відміни середнього роду. Відмінювання іменників II відміни середнього роду. Золоте правило середнього роду. Назви хімічних елементів, лікарських речовин і препаратів. Грецькі іменники на *-on*. Греко-латинські дублети та кінцеві терміноелементи іменників II відміни середнього роду. Лексику до теми. Латинські прислів'я та сентенції.

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- розпізнавати словникову форму іменників другої відміни середнього роду;
- відмінювати іменники другої відміни середнього роду;
- розпізнавати винятки з правил про рід іменників II відміни середнього роду;
- записувати іменники II відміни середнього роду в Nominativus et Genetivus singularis et pluralis;
- записувати назви хімічних елементів, винятки;
- правильно писати латинською мовою назви лікарських препаратів типу *тетрациклін*, *аналгін*, *холагол* тощо; назви препаратів, які включають до свого складу позначення лікарської форми: **мазь** *новокаїнова*, **сироп** *алтейний*, **настоянка** *валеріанова*, **олія** *вазелинова*.

Тема 10. Назви лікарських речовин і препаратів. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів

Здобувачі освіти повинні знати:

Правила перекладу класичних назв лікарських речовин і препаратів з української мови на латинську та навпаки. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів. Лексику до теми. Латинські прислів'я та сентенції.

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- правильно перекладати та записувати назви лікарських речовин і препаратів у Nominativus et Genetivus singularis et pluralis.

Тема 11. Прикметник. Граматичні категорії прикметника. Прикметники першої групи (I-II відмін). Родові закінчення, визначення основ.

Здобувачі освіти повинні знати:

Прикметник, його граматичні категорії, поділ на групи. Словникову форму прикметників I групи. Родові закінчення, визначення основ. Греко-латинські дублети прикметників I групи. Лексику до теми. Латинські прислів'я та сентенції.

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- розрізнити прикметники першої групи;
- використовувати основні греко-латинські дублети прикметників першої групи.

Тема 12. Узгодження прикметників I групи з іменниками I та II відмін. Узгоджене та неузгоджене означення

Здобувачі освіти повинні знати:

Етапи узгодження прикметників із іменниками у роді, числі та відмінку. Відмінювання узгодженого та неузгодженого означення. Греко-латинські дублети прикметників першої групи. Лексику до теми. Латинські прислів'я та сентенції.

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- розрізнити за ознаками прикметники I групи;
- узгоджувати прикметники з іменниками у роді, числі та відмінку;
- відмінити узгоджене та неузгоджене означення;
- розпізнавати основні греко-латинські дублети прикметників першої групи;
- утворювати та перекладати фармацевтичні й анатомічні терміни з узгодженим і неузгодженим означенням.

Тема 13. Рецепт. Структура рецепта. Правила оформлення латинської частини рецепта

Здобувачі освіти повинні знати:

Рецепт, його структуру та форми. Правильно виписувати рецепти. Лексику до теми. Латинські прислів'я та сентенції.

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- правильно виписувати рецепти;
- правильно оформлювати латинську частину рецепта в граматичному та орфографічному плані.

Тема 14. Рецептурні скорочення. Основна фармацевтична термінологія

Здобувачі освіти повинні знати:

Граматичне виписування рецептів. Основні фармацевтичні терміноелементи, скорочення та додаткові написи на рецептах, фармацевтичну термінологію. Лікарські форми. Лексику до теми. Латинські прислів'я та сентенції.

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- застосовувати основні рецептурні скорочення;
- знати правила граматичного оформлення записів у рецептах;
- правильно оформлювати латинську частину рецепта в повній і короткій формах запису.

Тема 15. Латинська хімічна номенклатура. Назви кислот, оксидів (окислів), солей (оксигеновмісні та безоксигеновмісні)

Здобувачі освіти повинні знати:

Латинську хімічну номенклатуру. Назви кислот, оксидів (окислів), солей (оксигеновмісні та безоксигеновмісні). Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів. Лексику до теми. Латинські прислів'я та сентенції.

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- записувати у *Genetivus singularis* назви кислот, оксидів (окислів), солей (оксигеновмісних і безоксигеновмісних);
- знаходити частотні відрізки у назвах лікарських засобів і пояснювати їх значення.

Тема 16. Лікарські форми. Виписування рецептів на тверді, м'які, рідкі лікарські форми

Здобувачі освіти повинні знати:

Лікарські форми. Виписування рецептів на тверді, м'які та рідкі лікарські форми. Лексику до теми. Латинські прислів'я та сентенції.

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- виписувати рецепти на різні форми та правильно писати назви лікарських препаратів;
- розрізняти прислівники в реченнях та утворювати ступені порівняння прислівників;
- правильно використовувати прислівники у рецептах;
- застосовувати та розрізняти займенники в рецептурних виразах: *per se, pro me, e quo, cui adde, tales doses, per se*.

Тема 17. Займенники. Вживання займенників у рецептах

Здобувачі освіти повинні знати:

Займенники *per se, pro me, e quo, cui adde, tales doses* та їх використання у рецептах. Лексику до теми. Латинські прислів'я та сентенції.

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- застосовувати та розрізняти займенники в рецептурних виразах: *per se, pro me, e quo, cui adde, tales doses, per se*.

Тема 18. Іменники третьої відміни. Чоловічий рід. Приголосний тип. Греко-латинські дублети

Здобувачі освіти повинні знати:

Характерні ознаки іменників третьої відміни. Закінчення іменників III відміни у Nominativus singularis. Особливості словникової форми іменників III відміни. Рівноскладові та нерівноскладові іменники. Три типи відмінювання. Іменники III відміни чоловічого роду. Приголосний тип. Винятки з правил про рід. Греко-латинські дублети іменників III відміни чоловічого роду. Лексику до теми. Латинські прислів'я та сентенції.

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- розрізняти за основними ознаками іменники III відміни;
- закінчення у Nominativus singularis іменників III відміни чоловічого роду;
- розрізняти іменники третьої відміни за словниковою формою;
- відмінювати іменники III відміни чоловічого роду в однині та множині за приголосним типом відмінювання;
- вживати греко-латинські дублети іменників III відміни чоловічого роду в медичних термінах.

Тема 19. Іменники третьої відміни. Жіночий рід. Приголосний тип. Греко-латинські дублети

Здобувачі освіти повинні знати:

Іменники III відміни жіночого роду. Винятки з правил про рід. Греко-латинські дублети іменників III відміни жіночого роду. Лексику до теми. Латинські прислів'я та сентенції.

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- розпізнавати закінчення у Nominativus singularis іменників III відміни жіночого роду;
- відмінювати в однині та множині іменники III відміни жіночого роду за приголосним типом відмінювання;
- вживати греко-латинські дублети іменників III відміни жіночого роду в медичних термінах.

Тема 20. Іменники третьої відміни. Середній рід. Греко-латинські дублети

Здобувачі освіти повинні знати:

Іменники III відміни середнього роду. Винятки з правил про рід. Греко-латинські дублети іменників III відміни середнього роду. Лексику до теми. Латинські прислів'я та сентенції.

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- розпізнавати закінчення у Nominativus singularis іменників III відміни середнього роду;
- відмінювати в однині та множині іменники III відміни середнього роду за приголосним типом відмінювання;
- вживати греко-латинські дублети іменників III відміни середнього роду в медичних термінах.

Тема 21. Іменники третьої відміни, особливості іменників III відміни. Голосний і змішаний типи відмінювання. Грецькі іменники

Здобувачі освіти повинні знати:

Характерні ознаки та особливості іменників III відміни. Голосний і змішаний типи відмінювання. Іменники грецького походження на *-is, -es, -e, -on, -ma*. Лексику до теми. Латинські прислів'я та сентенції.

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- відмінювати іменники за голосним типом відмінювання (із закінченням у *Nominativus singularis -e, -al, -ar*) та іменники грецького походження в однині та множині;
- відмінювати іменники в однині та множині за змішаним типом відмінювання (іменники всіх трьох родів, основа яких закінчується на *дві чи більше приголосних* у *Genetivus singularis*);
- будувати медичні терміни з греко-латинськими еквівалентами іменників третьої відміни.

Тема 22. Поняття «Клінічний термін». Однослівні та багатослівні клінічні терміни.

Здобувачі освіти повинні знати:

Значення поняття «клінічний термін». Структурні типи клінічних термінів. Однослівні та багатослівні *клінічні терміни*, терміни-словосполучення. Початкові та кінцеві терміноелементи. Опрацювання тем про словотвір і терміноелементи. Греко-латинські дублети та приклади їх вживання в медичній термінології. Декодування та конструювання медичних термінів. Лексику до теми. Латинські прислів'я та сентенції.

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- розшифровувати значення медичних термінів і будувати їх за допомогою заданих початкових і кінцевих терміноелементів.

Тема 23. Словотвір у клінічній термінології. Способи словотвору. Найуживаніші латинські та грецькі префікси, суфікси, складання основ

Здобувачі освіти повинні знати:

Способи словотвору клінічної термінології. Найуживаніші латинські та грецькі префікси, суфікси, складання основ. Лексику до теми. Латинські прислів'я та сентенції.

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- розшифровувати значення медичних термінів і будувати їх за допомогою префіксів, суфіксів, складання основ; початкових і кінцевих терміноелементів.

Тема 24. Прикметники II групи (III відміни)

Здобувачі освіти повинні знати:

Прикметники II групи, особливості їхньої класифікації: трьох, двох і одного закінчення та відмінювання за III відміною голосного типу. Греко-латинські дублети прикметників II групи. Лексику до теми. Латинські прислів'я та сентенції.

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- визначати групи прикметників за словниковою формою, розрізняти прикметники II групи за підгрупами;
- будувати й перекладати фармацевтичні, анатомічні та клінічні терміни з прикметниками II групи;
- застосовувати прикметники I-II групи в рецептурі.

Тема 25. Узгодження прикметників другої групи з іменниками I-III відмін

Здобувачі освіти повинні знати:

Визначати групи прикметників за словниковою формою, розрізняти прикметники II групи за підгрупами. Лексику до теми. Латинські прислів'я та сентенції.

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- розрізняти прикметники I-II груп за словниковою формою, розрізняти прикметники II групи за підгрупами;
- визначати відміни іменників;
- узгоджувати прикметники з іменниками у роді, числі та відмінку;
- відмінювати узгоджені прикметники з іменниками за вивченими відмінами;
- будувати й перекладати фармацевтичні терміни з узгодженим і неузгодженим означенням;
- уживати прикметники I-II групи в рецепті.

Тема 26. Іменники четвертої відміни. Греко-латинські дублети

Здобувачі освіти повинні знати:

Іменники IV відміни, їх словникову форму, узгодження з прикметниками та відмінювання в однині та множині, їх уживання в рецепті. Виписування рецептів зі словами *spiritus, us m; fructus, us m*. Греко-латинські дублети іменників IV відміни. Лексику до теми. Латинські прислів'я та сентенції.

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- визначати та розрізняти за словниковою формою іменники IV відміни;
  - узгоджувати іменники IV відміни з прикметниками I-II груп і відмінювати їх у однині та множині;
  - виписувати рецепти, в яких є слова *spiritus, us m; fructus, us m* та іменники IV відміни;
  - декодувати та будувати медичні терміни, в яких смисловими компонентами є греко-латинські дублети іменників IV відміни.

Тема 27. Іменники п'ятої відміни. Греко-латинські дублети. Різновиди зборів лікарських трав

Здобувачі освіти повинні знати:

Іменники V відмін, їх словникову форму, узгодження з прикметниками I-II груп; відмінювання в однині та множині, їх уживання в рецепті. *Різновиди зборів* лікарських трав. Виписування рецептів зі словом *species, ei, f*. Звороти зі словом *dies*. Греко-латинські дублети іменників V відмін. Лексику до теми. Латинські прислів'я та сентенції.

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- розрізняти за словниковою формою іменники V відміни;
- узгоджувати іменники з прикметниками та відмінювати в однині та множині;
- виписувати рецепти, в яких є слово *species, ei, f* та іменники V відміни;
- декодувати та будувати медичні терміни, в яких смисловими компонентами є греко-латинські дублети іменників V відміни.

Тема 28. Ступені порівняння прикметників. Утворення вищого та найвищого ступенів прикметників. Суплетивні форми та прикметники з неповними ступенями порівняння в медичній термінології. Анатомічна термінологія. Загальні відомості про латинський прислівник. Ступені порівняння прислівників.

Здобувачі освіти повинні знати:

Ступені порівняння прикметників. Особливості творення вищого та найвищого ступенів порівняння. Ступені порівняння прикметників, утворені від різних основ. Вживання відмінків при ступенях порівняння. Виписування рецептів, у яких вживаються прикметники в різних ступенях порівняння в назвах лікарських рослин. Ступені порівняння прикметників применникового походження. Прислівники. Прислівники, утворені від прикметників: *late, raro, graviter, recenter*. **Ступені порівняння прислівників.** Прислівники, що вживаються у рецептурі: *ana, cito, citissime, gratis, statim, quantum satis, optime, subtilissime, exacte, exatissime*. Використання ступенів порівняння в медичній термінології. Лексику до теми. Латинські прислів'я та сентенції.

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- утворювати вищий та найвищий ступені порівняння прикметників;
- вживати прикметники в різних ступенях порівняння під час виписування рецептів, перекладу фармацевтичної, клінічної та анатомічної термінології;
- розрізнати прислівники в реченнях та утворювати ступені порівняння прислівників;
- правильно використовувати прислівники у рецептах.

Тема 29. Числівник. Кількісні та порядкові числівники. Числівники-префікси.

Підсумкова контрольна робота

Кількісні та порядкові числівники. *Числівники-префікси* в медичних термінах: *di-, tri-, tetra-, pent-, hex-, hept-, octo-* в назвах лікарських засобів і полівітамінних препаратів. Греко-латинські дублети числівників. Використання числівників у анатомічній термінології. *Анатомічна термінологія*

Здобувачі освіти повинні вміти (практичні навички):

- знати числівники від 1 до 10 латинською мовою, а також 100 і 1000;
- розрізнати кількісні та порядкові числівники;
- виділяти числівники-префікси та греко-латинські дублети числівників у медичних термінах;
- правильно записувати терміни з числівниковими префіксами та з греко-латинськими дублетами числівників;
- розпізнавати числівники, вміти читати та правильно перекладати їх у рецептах, анатомічних та клінічних термінах.

Тема 30: Диференційований залік

7. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ЗАЛКУ

Фонетика

1. Скільки літер в латинському алфавіті? Назвіть голосні та приголосні літери.
2. Що таке дифтонги, як вони читаються, про що свідчать? Наведіть приклади.
3. Як читаються диграфи *ch*, *ph*, *rh*, *th*? Наведіть приклади.
4. Як читається літера *C*? Наведіть приклади.
5. Чим на письмі можна передати склад [ці]. Наведіть приклади.
6. Як на письмі можна передати сполучення приголосних звуків [кв], [кс] [нгв]. Наведіть приклади.
7. Якою літерою передається звук [і] в словах грецького походження? Які префікси та корені з нею ви знаєте? Наведіть приклади.
8. Назвіть основні правила постановки наголосу. В яких випадках голосний вважається довгим, а в яких — коротким?

Морфологія. Словотворення

1. На які дієвідміни поділяють дієслова в латинській мові? Як визначається дієвідміна? Наведіть приклади.
2. Які форми має наказовий спосіб і як вони утворюються? Наведіть приклади.
3. Яке формулювання є однаковим за змістом з рецептурним формулюванням: “Змішай. Видай. Познач”. Запишіть латинською мовою.
4. Яке формулювання вживають у рецепті для виписування порошків, паст, мазей, лініментів, емульсій, свічок?
5. Яке формулювання вживають у рецепті у разі виписування зборів?
6. Що є ознакою відміни іменників у латинській мові?
7. З яких компонентів складається словникова форма іменника?
8. Як визначається основа іменників? Для чого необхідно знати основу?
9. У чому проявляється особливість словникової форми більшості іменників третьої відміни порівняно зі словниковою формою в інших відмінах?
10. На які групи поділяють прикметники в латинській мові? Як записуються прикметники в словнику? Наведіть приклади.
11. Чим відрізняються прикметники другої групи від прикметників першої групи? Наведіть приклади вживання прикметників двох груп в анатомічній та фармацевтичній термінології.
12. Назвіть ступені порівняння прикметників, які утворюються від різних основ. Дайте приклади їх вживання в медичній термінології.
13. Яка послідовність дій по узгодженню прикметників з іменниками.
14. Зі скількох частин складається рецепт? Які частини пишуться латинською мовою?
15. Наведіть приклади вживання знахідного відмінка в рецепті.
16. Назвіть найуживаніші рецептурні формулювання і професійні вирази з прийменниками.
17. Яку інформацію несуть частотні відрізки в назвах лікарських засобів?
18. З чого складається назва солі? Які є солі? Наведіть приклади.
19. Які числівники-префікси грецького походження трапляються в назвах лікарських препаратів?
20. Що скорочують у рецепті? Наведіть приклади.
21. Які займенники вживають у рецептах?
22. Що таке термін? Які структурні типи термінів ви знаєте? Наведіть приклади термінів в анатомічній, клінічній та фармацевтичній термінології.
23. Які кінцеві терміноелементи іменників першої відміни ви знаєте? Наведіть приклади медичних термінів з ними.
24. Які кінцеві терміноелементи іменників другої відміни ви знаєте? Наведіть приклади медичних термінів з ними.
25. Які кінцеві терміноелементи іменників третьої відміни ви знаєте? Наведіть приклади медичних термінів з ними.
26. Якими префіксами позначаються: порушення функції, посилення функції, недостатня діяльність (функція) будь-якого органу, тканини, системи?
27. Який суфікс вказує на отруєння або хворобливу пристрась? Наведіть приклади.
28. Які суфікси вказують на захворювання запального характеру, утворюють назви пухлин? Наведіть приклади.
29. Який суфікс має загальну назву хвороб незапального характеру (хвороби, пов’язані з перевищенням норми, хронічні хворобливі стани, патологічні процеси)? Наведіть приклади.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

88-100 балів — за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;

80-87 балів — за ґрунтовні знання навчального матеріалу, включаючи розрахунки; аргументовані відповіді на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язування практичних задач;

71-79 балів — за міцні знання навчального матеріалу, включаючи розрахунки; аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні (несуттєві) неточності; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;

50-70 балів — за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних задач;

26-49 балів — за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;

00-25 балів — за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.

Критерії оцінювання якості виконання контрольних робіт:

- відповідність змісту роботи завданню та вимогам навчально-методичних рекомендацій щодо її виконання;
- самостійність розв'язання поставленого завдання, проектного рішення, виконання розрахунків, графіків і таблиць;
- наявність елементів науково-дослідного характеру;
- використання комп'ютерних технологій.

Отримані здобувачем освіти бали за 100-бальною шкалою оцінювання знань переводяться у державну шкалу – чотирибальну систему оцінювання

(«5» - «відмінно», «4» - «добре», «3» - «задовільно», «2» - «незадовільно»)

ШКАЛА ВІДПОВІДНОСТІ ОЦІНОК

Рейтингова оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за стобальною шкалою	За державною (національною) шкалою/ Значення оцінки
A	88-100 балів	5 - Відмінно — відмінний рівень знань і вмінь у межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	80-87 балів	4 - Дуже добре — достатньо високий рівень знань і вмінь у межах обов'язкового матеріалу без суттєвих грубих помилок
C	71-79 балів	4 - Добре — в цілому добрий рівень знань і вмінь з незначною кількістю помилок
D	61-70 балів	3 - Задовільно — посередній рівень знань і вмінь із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання чи професійної діяльності
E	50-60 балів	3 - Достатньо — мінімально можливий допустимий рівень знань і вмінь
FX	26-49 балів	2 - Незадовільно з можливістю повторного складання — незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	00-25 балів	2 - Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу — досить низький рівень знань і вмінь, що вимагає повторного вивчення дисципліни

9. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна

1. Шевченко Є.М. Латинська мова і основи медичної термінології: Навч. посібник. — 6-е вид. — К.: ВСВ «Медицина», 2010. — 240 с.

Допоміжна

2. Шевченко Є.М. Латинська мова і основи медичної термінології : навч. посіб. / Є.М. Шевченко. — 11-е вид. — К.: ВСВ «Медицина», 2021. — 240 с.
3. Беляєва О.М., Сологор І.М. Латинська мова з основами рецептури і клінічної термінології: Навч. посіб. — К.: Медицина, 2011. — 256 с.
4. Іваницька П. Ф. Латинська мова з медичною термінологією : навч. посіб. для студ. вищ. мед. навч. закл. I-II рівнів акредитації / П. Ф. Іваницька. — Рівне: [б. в.], 2009. — 312 с.
5. Смольська Л. Ю., Кісельова О. Г. О. Р. Власенко та ін.; ред. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / — К.: Медицина, 2008. — 358 с.
6. Російсько-українсько-латинський тлумачний словник назв лікарських засобів / Л.Т. Киричок, Л.В. Фоміна; за ред. І.С. Чекмана. — К.: Здоров'я, 2004. — 178 с.
7. Паласюк Г.Б., Чолач В.В. Латинська мова. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. — 343 с.
8. Присяжнюк М.С. Російсько-український медичний словник. — К.: KM Academia, 1995. — 594 с.

Атласи, словники, довідники:

1. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник: А-Я / укладачі Л.І. Петрух, І.М. Головка. — К.: ВСВ «Медицина», 2015. — 968 с.
2. Дюбенко, К. А. Анатомічний українсько-латинсько-англійський словник-довідник: посібник для викладачів та студентів вищих і середніх навчальних закладів / К. А. Дюбенко. — Київ : Довіра, 1997. - 343 с.
3. Литвинов В.Д., Скорина Л.П. 500 крилатих висловів. Тексти. Латино-український словник / В.Д. Литвинов, Л.П. Скорина. — Київ: Індоевропа, 1993. — 320 с.
4. Міжнародна анатомічна номенклатура /за редакцією Бобрика І.І., Ковешнікова В.Г. — Київ: Здоров'я, 2001. — 328 с.
5. Нетлюх, М. А. Українсько-латинський анатомічний словник: (Анатомічна номенклатура) / М. А. Нетлюх. — Львів : Стрім, 2000. — 216 с.
6. Неттер Ф. Атлас анатомії людини. — Львів: Наутілус, 2004. — 597 с.

10. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Авл Корнелій Цельс (1 ст. н. е.) Про медицину. Латинський текст: Teubner edition by F. Marx, 1915, репринт: Loeb edition, 1935 (Vol. I) and 1938 (Vols. II and III).
2. <https://www.youtube.com/watch?v=mgZAwEn-eKg>
3. <https://www.youtube.com/watch?v=UarZc2Hu-7U>
4. <https://www.youtube.com/watch?v=5ga65YPITi4>